

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Tok

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
mehmettok@comu.edu.tr*

Okt. Musa Yığın

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Rektörlük Türk Dili Bölümü
musayigin@gmail.com*

Özet

Bireylerin yabancı dil öğrenme nedenleri, dil motivasyonlarının ortaya çıkması ve sürekliliğini sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Ülkelerin birbiriyle ekonomik, askerî, turistik, siyasî ve kültürel iletişiminin hızlandığı çağımızda yabancı dil bilmek bir ihtiyaç haline gelmiştir. Günümüzde Türkçe de dünyada yabancı dil olarak öğrenilmesi ihtiyaç hissedilen bir dil olma yolunda ilerlemektedir. Bunun bir sonucu olarak, 2012 yılı itibariyle ülkemize 31170 yabancı uyruklu öğrenci yükseköğrenim için gelmiştir (www.osym.gov.tr). Bu çalışmada, Türkçe öğrenmenin yabancı uyruklu öğrenciler açısından hangi nedenlerle ihtiyaç hissedildiği ortaya konacaktır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak ele alınan bu çalışmada 57 yabancı uyruklu öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğrencilerin Türkçeyi öğrenmede, ekonomi, eğitim, turizm, siyasî, evlenme olmak üzere 4 farklı araçsal motivasyona; tarihî, akrabalık ve dinî bağlar ile bütünleştirici motivasyona sahip oldukları görülmüştür.

***Anahtar Kelimeler:** Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, motivasyon, bireysel farklılıklar.*

Foreign Students Reasons for Learning Turkish: A Case Study

Abstract

Individuals' reasons for learning a foreign language are very important in terms of providing motivation and continuity of emergence. Knowing a foreign language has become a need because economic, military, tourism, political and cultural communication of countries accelerated in our age. Today, Turkish develops to become a need to be learnt as a foreign language in the world. As a result, 31,170 foreign students for higher education came to our country in 2012. (www.osym.gov.tr). In this study, reasons for learning Turkish will be explained according to the foreign students thoughts. Qualitative research designs, case studies, taken as semi-structured interviews were conducted with 57 foreign students in this study. It is indicated in the study students have 4 different instrumental motivation for learning Turkish that are economy, education, tourism, political, marriage; historical, and religious ties of kinship with the integrative motivation, respectively.

***Keywords:** Teaching Turkish as a foreign language, motivation, individual differences.*

1. Giriş

Dünya ülkelerinin hızlı büyüme ve gelişmelerine paralel olarak iletişim ve ulaşım imkânlarının getirdiği kolaylıklar sayesinde aralarındaki mesafenin küçüldüğü söylenebilir. Bu imkânlar nedeniyle günümüz dünyasında sadece kendi ülkesinde yaşayan, dış dünya ile iletişimi olmayan kişi ya da ülke sayısının yok denecek kadar az kaldığı görülmektedir. Bugün dünyada internet kullanıcılarının sayısı 360 milyonu aşmış durumdadır (www.internetworldstat.com) Bu durum, internet başta olmak üzere kitle iletişim araçlarının artık dünyayı birleştirdiğini, ülkelerin ve kültürlerin birbirlerini daha yakından tanımalarında ve çok kültürlülüğün yaygınlaşmasında etkin olduğunu ortaya koymaktadır.

Dünyanın bu şekilde iç içe geçmiş hali dünya toplumları ve dolayısıyla dünya dilleri arasındaki etkileşimi de son derece farklı bir boyuta taşımıştır. Artık yabancı dil öğrenimi, bir ayrıcalık olmaktan çıkmış, birçok farklı nedenden dolayı bireyler için bir ihtiyaç haline almıştır. Günümüzde gerek kişisel gelişim gerekse iş bulma imkânları açısından yabancı bir ya da birkaç dili bilmenin gerekliliği konusunda hemen herkes hemfikir olmuş durumdadır. Bu değişim, yabancı dil öğrenimi veya öğretiminin ön plana çıktığını ve konumunun değiştiğini de göstermektedir. Öyle ki insanların bu ihtiyacına cevap verebilmek için dil kursları adeta büyük okullar şeklinde çalışma sahası oluşturmuşlardır.

Bireysel olarak bakıldığında da artık yabancı dil bilmeyen kişiler “eksik” görülmekte, iş ya da akademik hayatta son derece önemli zorluk ve kısıtlamalarla karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden kişisel gelişimin en önemli maddelerinden biri dil öğrenme olarak şekillenmektedir. Ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrenci profiline bakıldığında öğrencilerin en az üç dil bildiği göze çarpmaktadır. Farklı nedenlerle de olsa çok dillilik günümüzde yaygınlaşmaktadır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı da çok dilliliğe vurgu yapmakta ve dil öğrenimini standart hale getirme çalışmaları yürütmektedir (MEB, 2012). Bu bağlamda Türkçenin gerek yabancı dil olarak öğretimi gerekse ikinci dil olarak ediniminde ülkemizde önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Çok dilli olmak bireylere birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Cook (1992: 565) bir dilden fazla dil bilen bir insanın dünyayı birden fazla bakış açısıyla algılayacağını ifade eder (Akt. Saville-Troike, 2006: 94). Çok dilli bireyler farklı kültürleri görür ve onları sentezleyerek yeni fikirler üretebilir. Çünkü bir dili öğrenmek aynı zamanda o kültürü tanımak ve o açıdan da düşünebilme yeteneğini kazanmak anlamına gelir. Çok dilliliği, “bir bireyin ikiden fazla dili ana dili gibi kullanabilmesi durumu” olarak ifade eden Lyons (1990: 281-282) resmi olarak iki dilliliğin en çok bilinen iki örneği olarak Kanada ve Belçika’yı göstermektedir (Akt. Bayraktar, 2006: 49). İki ya da çok dilli kişiler sosyal hayatta kendilerini daha öz güvenli ve daha aktif hissederler.

İnsanların hangi dilleri bilmesi onların hayatlarını kolaylaştırmada, iş bulma imkânını artırmakta, onların diğer bireylerden farklı olmalarını sağlamaktadır? Bireylerin ana dilinin dışında bir başka dili öğrenmek istediklerinde Türkçe kaçınıcı sırayı alabilmektedir? Buna benzer sorular, bireylerin Türkçe öğrenme motivasyonlarını doğrudan ilgilendirmektedir. İngilizcenin bir dünya dili olarak algılanması, birçok ülkenin devlet okullarında öğretilen birinci yabancı dil konumuna çıkmasını sağlamaktadır. Bugün bilinmektedir ki İngilizce, dünyada konuşuru bakımından ilk sırada olmanın yanında (tr.wikipedia.org.) ekonomi, sanat, turizm, bilim, teknoloji ve eğitim alanlarında da en yaygın kullanılan dil konumundadır. Bu nedenledir ki Türkçenin de öğrenilmesi gereken

diller konumuna ulaşması ekonomi, siyaset, turizm, kültür, bilim ve eğitim alanlarında gösterilecek ilerlemelerle de oldukça ilgilidir.

Devletlerin de gerek yurt içinde gerekse yurt dışında eğitim kurumları (üniversiteler, ilk ve orta öğretim okulları, vakıflar, dernekler, kurslar vb.) ile dillerini öğretme çabaları, bireylere bakan yönü itibarıyla dil öğrenmede dışsal bir motivasyon kaynağı olmaktadır. Kurumların gerçekleştirdiği birçok faaliyet bu bağlamda bireyleri dil öğrenimine teşvik etmektedir. Bu bağlamda devletlerin sağladığı burslar, düzenlediği uygun kurslar önem arz etmektedir. Çoğu zaman bu imkânların bireyleri dil öğrenmede harekete geçiren unsurlar olduğu görülmektedir.

1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon

Motivasyon kavramı, 1) *harekete getirme, harekete sevk etme*, 2) *itici kuvvet, harekete yöneltici içsel güç* anlamlarına gelmektedir (TDK Büyük Türkçe Sözlük, 2013). Dörnyei (1998: 117) motivasyonu insan davranışına "güç veren" ve "yön veren" unsur olarak tanımlar. Tanımlarda görüldüğü üzere motivasyon kavramında, davranışı meydana getiren, sadece bireyin kendinden ya da dışından gelen nedenler olarak ortaya konulmamış aynı zamanda, davranış için ona *güç vermesi* ve *yön vermesi* üzerinde durulmuştur.

Dil öğretiminde de başarıyı getiren en önemli boyutlardan birinin motivasyon olduğu tartışılmaz bir gerçektir (Lightbown ve Spada, 1993). Nitekim Gardner da (2001) motivasyonun dil yeteneği ile birlikte dil öğrenimi için merkezi bir konumda olduğunu ifade etmektedir. Kişinin dile karşı hangi yönden ve ne kadar ihtiyaç duyduğu, öğreneceği dilin hayatına ne kadar etki edeceğine paralel olarak motivasyonu artar ya da azalır. Birey dili öğrenirken kendisine hedef koyar ve o hedefe dil yeteneğinin yanında en önemli etken olarak sahip olduğu motivasyon vasıtasıyla ulaşabilir.

Motivasyonun temelini teşkil eden güdüler genel olarak içsel veya dışsal olmak üzere iki ana kategoriye ayrılır. Dışsal güdü, bireyin dışından gelen etkileri içerir. Bir öğrencinin aldığı yüksek not dolayısıyla öğretmeni tarafından övülmesi buna örnektir. İçsel güdü ise, bireyin içinde var olan ihtiyaçlarına yönelik tepkilerdir. Merak, bilme ihtiyacı, yeterli olma isteği, gelişme arzusu içsel güdülere örnek gösterilebilir (Selçuk, 2000: 209). İşte insan bu güdüler vasıtasıyla hedefe ulaşmak için gayret gösterir. Bazen takdir olgusu bazen de ihtiyacın önemi motivasyonu tetikler.

Motivasyon bir öğrencinin akademik hayatında birçok temel hedefine ulaşmada önemli bir faktör olarak büyük bir rol oynar (Christiana, 2009). Motivasyon genellikle ikinci bir dil öğrenmede öğrencilerin ilerlemeleri için iyi bir göstergedir. İkinci veya yabancı dil öğrencilerinin başarılarını belirleyici faktörlerden birisidir (Dörnyei, 1994). Bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde ya da ikinci dil olarak ediniminde bireylerin motivasyon kaynaklarına ilişkin olarak iki türden bahsetmek mümkündür: Araçsal (instrumental) motivasyon ve bütüncül (integrative) motivasyon. Yabancı uyruklu öğrencilerin motivasyonlarını anlaşılması bakımından bu türlerin açıklanmasında fayda vardır.

Araçsal motivasyon Gardner (1985) tarafından pragmatik (faydacı) amaçlara göre öğrenilen dillerin kullanımı üzerinde öğrenme için teşvik edici olarak açıklanmaktadır (Akt. Zanghar, 2012). Araçsal motivasyon iyi bir maaş ile üst düzey bir iş bulma gibi dil öğrenmek

için işlevsel sebeplerden önemini vurgulamaktadır (Gardner and Lambert, 1972). Günümüzde bireylerin dil öğrenme nedenlerine bakıldığında buna benzer amaçlara çok sık rastlanıldığını söylemek mümkündür. TÖMER’lerde dil öğrenen bireylerin, eğitim (lisans, yüksek lisans, doktora öğrenimleri, evlilik (eşlerinin Türk olması) turizm (tatil yapmaya gelenler) kültürel etki (ilgi, merak) iş bulma nedenlerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Tok, 2012: 90-91). Bu nedenlerden kültürel etki dışındaki nedenlerin araçsal motivasyonu sağlayan faktörler olduğu söylenebilir.

Bütünleştirici (integrative) motivasyon, hedef dili kullanan toplumu kabullenmiş ve bu dili toplumla kaynaşma nedeni olarak kullanan kişinin motivasyonudur. Bütünleştirici (integrative) motivasyon ile motive olmuş öğrencilerin dil öğrenmek için bir iç motivasyona sahip olması gerekir (Gardner, 1985). Yukarıda bahsedilen kültürel etki nedeniyle Türkçe öğrenmek isteyen bireylerin bu tür bir motivasyona sahip olduklarını söylemek mümkündür. Pratik bir fayda taşımadığı için bireyin dil öğrenmede zorluk yaşadığı durumlarda bütünleyici motivasyonun o dilin konuşulduğu ülkede etkin olduğu söylenebilir. Çünkü bütünleyici motivasyon, ana dili konuşulan ülkede hedef dili öğrenme noktasında bireyi güdüleyen güçtür.

Dörnyei (1994), yabancı dil öğretiminde dil, öğrenen ve dil ortamı olmak üzere üç boyuttan bahseder. Bu çalışmada üzerinde durulan dil boyutudur. Dilin öğrenenler tarafından hangi araçsal nedenlerle öğrenildiği, hangi pratik faydalar güdüldüğü ortaya konmaya çalışılacaktır. Bireyin araçsal motive ihtiyaçlarının güçlü olması çoğu zaman içsel motivasyonu ve dil ortamından kaynaklanan unsurları da etkisi altına alabilmektedir. Dil öğretiminde birçok araçsal motivasyon kaynakları olabilir. Ülkemize öğrenim görmek için gelen bir öğrenci, Türk biriyle evlenen eş, Türkiye ile iş kurmak isteyen bir iş adamı vb. araçsal olarak dil öğrenme motivasyonuna sahip olabilir.

Eğer öğrenilen dil çok etkili ya da çok kullanılan bir dil değilse araçsal motivasyon unsurları ne kadar güçlü olursa olsun kişi hep aynı motivasyon düzeyinde kalmaz. Öğreneceği dile motive olmak için yukarıda bahsedilen motivasyon unsurları önemli olsa da o dili sadece evlenmek ya da işlerini devam ettirmek için öğreniyor olmak sürekliliği sağlamayabilir. Öğrenilen dilin konuşur sayısı ya da o ülkenin gelişmişlik düzeyi de motivasyonu artıran bir unsurdur. Kişi bir güdü ile dili öğrenmeye girişebilir ancak bu gelişmişlik konusu onun dil öğrenme isteğini destekler. Çünkü o dil ona sadece işinde ya da evliliğinde değil hayatının geri kalanında da önemli bir ayrıcalık kazandıracaksa motivasyonunun artacağı gayet açıktır.

1.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimini Arttıran Faktörler

Türkçe öğretimi Türkiye’nin son yıllarda kazandığı ivmeyle sınırlandırılacak kadar dar bir zamanı kapsamaz. Başlangıcı daha eski olduğu tahmin edilmekle birlikte kayıtlı Türkçe öğretimi tarihi 11. Yüzyıla Kaşgarlı Mahmud’a dayanır. “Divanü Lügati’t-Türk”ten başlayan bu dil öğretimi serüveni daha çok dilbilgisi ya da sözlük şeklinde çalışmalarla başlamış olsa da günümüzde modernleşerek devam etmiş ve son dönemlerde çok büyük bir önem kazanmıştır. O dönemlerde Türkçenin bir ilim dili olarak kabul edildiği bir gerçektir. Bu açıdan o devirlerde bir ilim ve din ortaklığı sebebiyle öğrenilen Türkçe, günümüzde daha çok ekonomik ve siyasi nedenlerle öğrenilen bir dil haline gelmiştir.

Çok dilliliğin ve çok kültürlülüğün öne çıktığı ve gereksinim halini aldığı bu yüzyılda Türk dili de geniş bir coğrafyada ve ülkemizde yaygın bir şekilde öğretimi gerçekleştirilmektedir. Türkiye de jeopolitik konumu, dünyadaki stratejik varlığı ve son dönemlerde yaptığı atılımlarla dil öğrenen bir ülke olmanın yanında dilini öğretmeye de başlayan bir ülke konumuna geçmiştir. Türkiye'nin son yıllardaki dışa açık politik ve ticari hamleleri de insanların farklı ülkelerle iletişimini mecbur hale getirmiştir. Örneğin önceleri Çin hem uzaklığı hem de dil farklılığı açısından sadece büyük sanayicilerin ulaşabildikleri bir pazar iken bugün küçük ve orta ölçekli pek çok girişimci bu ülke ile işbirliği yapmakta ürün almakta ve en az bir iki kere de olsa oraya gitmektedir. Bu da karşılıklı alışverişi gündeme getirmekte ve oradan Türkiye'ye gelişleri de artırmaktadır. Çin'de bu denli büyüyen bir pazarı gören Çinliler buraya gelip Türkçe öğrenme gayretine girmektedirler.

Dünyada ülkelerin farklı alanlarda yaşadığı değişimler o ülkenin dil öğretimini de etkilemektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi buna bir örnektir. Çok yeni sayılan bu alanın güçlenmeye başlamasının en önemli nedeni ülkemizin küresel anlamda üstlenmeye başladığı rollerin çeşitlenmesi ve Türkiye'ye olan ilginin artması şeklinde açıklanabilir. Bunun yanında dünya ekonomisinde söz sahibi olmaya başlayan Türkiye yatırımcıların ve siyasilerin de dikkatini çekmeye başlamıştır. Yabancılar tarafından güvenli ve istikrarlı bir siyasi yapıya sahip olduğu düşünülen Türkiye dış ticaretini artırmış ve bu gelişmişlik parametrelerine bağlı olarak da dikkat çeken bir ülke haline gelmiştir. Dünyanın krizlerle çalkalandığı 2000'li yılları daha da büyüyen atlatan ülkemiz gittikçe daha çok yabancıların ilgisini çekmiş bu nedenle de turizm, sanayi, eğitim alanlarında dışa dönük bir gelişim göstermiştir.

2000'li yılların başında borçlanması ve ödediği faizlerle dünya gündeminde olan Türkiye ekonomisi, Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından artık gelişen pazar olarak tanımlanan bir ekonomidir ve diğer gelişmekte olan ülkeler arasında gösterilmektedir (www.imf.org). BBC Ekonomi muhabirlerinden Mark Broad da BBC Türkçe'de 17 Nisan 2013 tarihinde yayınlanan yazısında Avrupa'nın gözünün gelişen Türkiye pazarında olduğunu dile getirerek göz kamaştıran bir hızla büyüyen Türkiye'nin diğer Avrupa ülkelerinin aksine kredi notlarını ve refah seviyesini artırdığını belirtmiş "Rakamlar ülkenin büyüme oranını 2011 yılında % 8,5 olarak gösterdi. Bu oran son yılda % 2,5'a gerilese de, hâlâ çoğu Batılı ülkenin sadece hayalini kurabildiği bir büyüme oranı" şeklinde ifadeler yer vermiştir. Yazının devamında Broad şunları ifade etmektedir:

"Goldman Sachs'tan ekonomist Ahmet Arkalı, "Türkiye, Avrupa ve dünya çapında en büyük ekonomilerden biri olma potansiyeline sahip" diyor. Şu anda Avrupa'nın altıncı büyük ekonomisi olan Türkiye, Arkalı'ya göre, 2050 yılında dördüncü sıraya ulaşabilir. "Avrupa'nın diğer ülkelerinde çok fazla gelişmeyen elektronik eşya, cep telefonu ve lüks ürün pazarına, Türkiye'de inanılmaz bir talep var. Goldman Sachs'e göre, aynı büyüme oranı, dünyada şuan 17. sırada olan Türkiye ekonomisini 2050'de 13. sıraya çıkarabilir." (www.bbc.co.uk)

1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ekonomik ve sosyal unsurlar daha gün yüzüne çıkmış, ülke ilişkileri çeşitlenmiştir. Bu durum, Türkiye'nin akraba topluluklar olan Türkî cumhuriyetlerle daha sıkı bir diyaloga geçmesini sağlamıştır. Bu fırsatlar neticesinde önce ekonomik anlaşmalar imzalanmış sonrasında sosyal ilişkiler hızlanmış ve buna paralel olarak da dil ve eğitim ortaklıkları başlamıştır. O ülkelerde pek

çok alanda ve son derece hızlı bir şekilde etkili olan Türk müteşebbisler oradan aldıkları güç ve cesaretle dünyaya daha geniş bir pencereden bakmaya başlamışlar ve ülkelerini dünya ekonomi liglerinde de üst seviyeye taşıyabilmişlerdir. Bugün Türkiye, merkezi Londra'da olan Center for Economics and Business Research (CEBR) tarafından yayımlanan "Dünya Ekonomi Ligi" tablosuna ve IMF 2013 raporlarına göre, ABD'nin birinci olduğu 2012 liginde 17'nci sırada bulunmaktadır (en.wikipedia.org).

Türkiye'nin bu kadar önemli gelişme göstermesi ve dünyada söz sahibi olmaya başlamasının yanında coğrafi özellikleri, tarihi ve turistik zenginlikleri de yabancıların ilgisinin artmasındaki önemli nedenlerden biridir. Türkiye'nin turizm geliri 2012 yılında bir önceki yıla göre %1.8 artarak 23.440.436 bin \$ olmuştur. Turizm gelirinin %77.9'u yabancı ziyaretçilerden, %22.1'i ise yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edildi. (TUIK, 2012). Bunların yanında tarihsel ve dini bağlar nedeniyle de Türkiye birçok ülke ile ilişkilerini sürdürmeye ve geliştirmeye devam etmektedir.

Türkiye ekonomik, siyasi, tarihî, coğrafik konumu, turizmi, dini ve kültürel değerleri ile dünyada cazibe merkezi olabilecek bir potansiyele sahip görünmektedir. Bu durum Türkiye'ye ilgiyi arttırdığı gibi Türkçe öğrenmeye karşı da ilgiyi çoğaltmaktadır. Artan ihtiyaçlar Türkçeyi öğretme noktasında birçok merkezin kurulmasını sağlamıştır. Yabancıların dilimizi öğrenmelerine yardımcı olmak amacıyla ilk olarak Ankara TÖMER vasıtasıyla 1984'te açılan Türkçe öğretimi merkezleri bugün hem özel sektör hem de üniversiteler aracılığı ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkçeyi öğrenmeye gelen bu öğrencilerin motivasyon kaynakları bu çalışma ile ortaya konmaya çalışılacaktır.

1.3. Araştırmanın Amaçları

Dil öğrenmede bireyleri harekete geçiren birçok farklı motivasyon unsuru vardır. Eğitim, ticaret, turizm, din, iş bulma, evlilik vb. birçok neden dil öğrenmede bireyleri motive edici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda Türkçe öğrenmeye karşı artan ilgi ve merakın da birçok farklı nedeni olabilmektedir. Bu çalışmada, farklı ülkelere gelen yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda şu alt sorulara cevap aranacaktır:

1. Yabancı Uyruklu öğrencilerin Türkçeyi öğrenmek istemelerinin nedenleri nelerdir?
2. Türkçe'yi öğrenme nedenleri ülkelere göre farklılık arz etmekte midir?
3. Türkçeyi öğrenme nedenleri dinlere göre farklılık arz etmekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) olarak desenlenmiştir. Nitel bir durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç olayın derinlemesine incelenmesidir. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve durumdan nasıl etkilendikleri ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek 2006: 77). Çanakkale Onsekiz

Mart Üniversitesi TÖMER'deki kurslara katılan B1 ve B2 düzeyinde 34 yabancı uyruklu öğrencinin Türkçe öğrenme nedenleri ayrıntılı bir şekilde ortaya konmak istenmiştir.

2.2. Araştırmanın Katılımcıları

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER'in Türkçe kurslarına katılan 57 yabancı uyruklu öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin aynı ülkeden yoğunlaşma göstermemesine ve farklı özellikler taşıması gerektiğinden yaz dönemi kursu temele alınmış bu durumlara bağlı olarak *amaçlı (purposive) örnekleme* tercih edilmiştir. Amaçlı örneklemede araştırmacı amacına en uygun olanları örnekle almaktadır (Balci, 2011: 102). Öğrenciler ülkelerinden Türkiye'ye iki aylık bir zaman diliminde Türkçe öğrenmek amacıyla gelmişlerdir. Öğrencilerin cinsiyet, ülke ve dil bilme durumları vb. bilgiler, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda önem arz etmektedir. Çalışmaya 34 farklı ülkeden¹ öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin dil düzeyleri A2 ve B1 seviyesinde olup 4 farklı sınıfta öğrenim görmüşlerdir. Katılımcıların cinsiyet ve dil bilme durumları şu şekilde ortaya çıkmıştır:

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Dil Düzeylerine Göre Dağılımları

	Cinsiyet			Dil Bilme Durumları				Toplam
	Kız	Erkek	Toplam	1 Dil	2 Dil	3 Dil	4 Dil +	
f	41	16	57	1	18	15	23	57
%	72	28	100	1,7	31,7	40,3	26,3	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin daha çok Türkçe öğrenme nedenleri olarak hem turistik geziler hem de evlilik yoluyla ülkemize gelmeleri gösterilebilir.

Yine bu tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse yarısı 4 ve üzerinde farklı dil bilmektedirler. 3 dil bilen öğrencilerin sayısının da oldukça fazla olması araştırmamızın katılımcılarının genellikle Avrupa ülkelerinde ya da farklı kültürlerle daha sık iletişime geçen ülkelerde yaşayan öğrenciler olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmamıza katılan bütün öğrenciler arasında sadece bir öğrencinin bir dil biliyor olması ilgi çekicidir. Öğrenci bir Ortadoğu ülkesinde ve siyasi karışıklıkların yaşandığı bir coğrafyada yaşamaktadır. Bu karışıklıklar dolayısıyla hem maddi imkânların hem de seyahat imkânlarının kısıtlı olduğu bir coğrafyada farklı kültürlerle etkileşime girmenin zorlaşacağı muhakkaktır. Bu zorluklardan dolayı sadece kendi dili ile yetinmiş ve hayatında farklı bir gereksinim duymamıştır denilebilir.

¹ Bu ülkeler: Almanya, Amerika, Arnavutluk, Belarus, Benin, Bosna Hersek, Brezilya, Cezayir, Çin, Endonezya, Fas, Gana, Gürcistan, Hırvatistan, Hindistan, İran, Japonya, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Letonya, Libya, Litvanya, Lübnan, Macaristan, Makedonya, Mısır, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Rusya, Somali, Suriye, Ürdün.

2.3. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin kaç dil bildiği, cinsiyetleri, düzeyleri vb. birçok bilgi verilerin analizinde temel oluşturmaktadır. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bireysel farklılıkların dil öğretimine yaptığı etkiler dolayısıyla kişisel bilgi formlarının analiz edilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenleri dil bilme, din, ülke durumlarına göre ele alınacağından kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Görüşme Formu

Nitel araştırmaların temel karakteristiği araştırma öznelininin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma ve dünyayı araştırmacıların gözünden görme olduğundan dolayı yüzeysel değil derinlemesine bilgi edinmek esastır (Kuş, 2012: 87). Nitel araştırmalarda daha çok yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılır çünkü bu teknikte araştırmacı tarafından hazırlanan sorular üzerinde hem sorgulayan hem yanıtlayan kısmen düzeltmeler yapabilirler (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 108). Ülkemize Türkçe öğrenmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrencilerle Türkçe öğrenme nedenleri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla ele alınmaya çalışılmıştır.

2.4. Veri Analizi

Bu araştırmada, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin olarak görüşleri içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 175). Yabancı uyruklu öğrencileri Türkçe öğrenmeye karşı harekete geçiren birçok unsur olabilmektedir. Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile ortaya çıkacak kavramlar düzenlenmiştir. İçerik analizinde, veriler sınıflara ayrılmalı, alt ve üst sınıflamalar yapılmalı ve ilişkiyi ortaya koyması bakımından matrisler yapılmalıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 162). Yabancı uyruklu öğrencilerin kişisel bilgi formları ile görüşmelerde ortaya koydukları cevaplar ilişkilendirilerek kodlanmış ve temalar oluşturulmuş, sıklıkları sayısallaştırılarak tablolar halinde sunulmuştur. Kategorilere bağlı olarak veri analizlerinin yorumlamaları yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçeyi Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda verilerin analiz edilmesi ile yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin sekiz farklı kategorinin oluştuğu görülmüştür. Bu kategoriler ve kategorilere ilişkin frekans değerleri Tablo 2'de sunulmaktadır:

Tablo 2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerinin Dağılımı

Kategoriler	<i>f</i>
Akademik Nedenler	26

Ekonomik Nedenler	22
Turistik Nedenler	16
Akrabalık Bağları (Türkî Cumhuriyetler)	8
Tarihî Bağlar	6
Siyasî Nedenler	5
Evlilik	2
Dinî Bağlar	2

Araştırmanın ana problemini oluşturan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı akademik nedenlerin aldığı görülmektedir. Araştırmamızın katılımcı profilinin genel manada öğrencilerden oluşmasının bu sonucun çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerden Kristina *“Erasmus kapsamında Türkiye’ye geldiğim için Türkçe öğreniyorum”* diyerek dâhil olduğu ders sistemi dolayısıyla Türkçe öğrendiğini ifade etmektedir. Bunun dışında Türkiye Bursları, yabancı öğrenci kontenjanları vb. imkânları kullanarak ülkemize gelip eğitim aldıklarından dolayı Türkçe öğrenmekte olan öğrenciler de vardır. Isaac adlı öğrenci *“Burs kazanıp Türkiye’ye geldiğim için Türkçe öğreniyorum”* diyerek bu durumu açıklamıştır. Akademik hayatlarını Türkiye’de sürdürmek isteyen lisansüstü öğrenciler de bunlara eklenebilir. *“Akademik olarak seçtiğim bir alan. Türkiye ile alakalı çalışmalar yaptığım için Türkçe öğreniyorum”* şeklinde görüşlerini ifade eden Nailia adlı öğrenci gibi öğrencilerin yanında Türk Dili ve Edebiyatı, Türkoloji, Oryantalizm vb. bölümlerde okuyan öğrenciler de bulunmaktadır: Bojana adlı öğrenci Türkçe öğrenme nedenini *“Türk Dili ve Edebiyatı okuyorum ve Türkçe öğretmeni olmak istiyorum. Türkçe öğrenmek kariyerim için şart”* cümleleriyle açıklarken, akademik kaygılarının yanında ekonomik bir hedefinin de olduğunu belirten Anastasia *“Tercümanlık okuyorum. Hem okulum hem de iş hayatım için Türkçe öğrenmem önemli bir fırsat, çünkü ülkemde Türkiye ile iş yapan çok firma var”* cümleleriyle Türkçe öğrenmesinin kendi hayatı için önemini vurgulamak istemiştir.

Yukarıda da görüldüğü gibi öğrencilerin Türkçe öğrenmedeki akademik nedenlerinin bazıları bilinçli ve istekli bazıları ise eğitim hayatının zorunlulukları şeklinde ifade edilebilir. Bunun yanında katılımcıların Türkçe öğrenme nedenlerinde ikinci sırayı ($f = 22$) ekonomik nedenler almıştır. Ekonomik nedenlerde en ilgi çeken durumun Türkiye’nin gelişimine yapılan vurgu olduğu görülmüştür. Örneğin Bekim adlı öğrenci *“Türkiye ekonomisi büyüyor ve benim ülkemde de Türkiye çok önemli bir ülke. Türkçe bana daha çok iş kapısı açacağı için Türkçe öğreniyorum”* derken, Hala adlı öğrenci *“Türkiye şimdi çok meşhur ve güzel. Çok ekonomi var. Her şirket Türkiye’de ofis açmak istiyor. Ben de sonra buraya gelip çalışmak istiyorum”* ifadelerini kullanmıştır. Ekaterina adlı öğrenci *“Ülkemde çok fazla Türk şirketi var ve ben Türkçe öğrenirsem rahatlıkla yüksek maaş veren bir iş bulabilirim”* şeklinde görüş bildirmiştir. Ekaterina gibi ülkesinde hali hazırda mevcut Türk şirketlerinde daha rahat iş bulabilme imkânlarına sahip olmak için Türkçe öğrenen pek çok öğrencinin olması Türkiye açısından önemli bir gelişim göstergesi olarak vurgulanabilir Pek çok yabancı uyruklu öğrenci ülkemizin ileride dünya üzerinde önemli bir ekonomik aktör olacağını söylemekte ve Türkçenin her türlü ticari faaliyette kendilerine daha iyi ve kaliteli iş kapıları açacağını ifade etmektedirler.

Tarihî ve akrabalık bağları dolayısıyla Türkçe öğrenen öğrenci sayısı da önemlidir. Boşnak Edina adlı öğrenci *“Kültürlerimiz çok benziyor ve aramızda bir kardeşlik var. Bu yüzden ben ve ülkem için Türkiye ve Türkçe önemli”* diyerek görüşlerini açıklarken Kazak Elmira da *“Kazakistan ve Türkiye hem dil hem de tarih olarak kardeş memleketler olduğu için Türk dilini ve*

kültürünü iyi öğrenmek istiyorum" ifadeleriyle kardeş memleket, kardeş kültür ve dil vurgusu yapmaktadır. Bu durum, çok farklı coğrafyalardan olmalarına rağmen tarihî ve akrabalık bağlarının dil öğreniminde etkin olduğunu göstermektedir.

Turistik ziyaretlerin çok yapılmasının yanında, yapılan o turistik ziyaretlerden etkilenerek Türkçe öğrenmeye karar veren katılımcılar ($f = 16$) yer almaktadır. Bunlardan Maria adlı öğrenci *"Ben Antalya'ya gelmiştim ve burada kalıp çalışmaya karar verdim. Çalışmak için de iyi Türkçe öğrenmem gerekti"* ifadelerini kullanmaktadır. Ayrıca Yuki ve Micaela gibi bazı katılımcıların Türkiye'yi beğenerek buraya yerleştikleri ya da evlilik yaptıkları görülmektedir. Öğrenci ya da işçi olmamalarına rağmen ya turistik ziyaretlerle ya da aile kurarak Türkçe öğrenen bu katılımcılardan Brezilyalı Micaela *"Eşim Türk olduğu için Türkiye'ye yerleştim ve bu yüzden Türkçe öğreniyorum"* şeklinde Türkçe öğrenme nedenini açıklamıştır.

Siyasî ve dinî sebeplerin tam anlamıyla istekli ve bilinçli bir Türkçe öğrenme nedeni olduğu söylenemez. Çünkü katılımcılardan Suriyeli Ahmed adlı öğrencinin *"Suriye'deki problemler dolayısıyla ülkemizi terk etmek zorunda kaldık. Her açıdan gidebileceğim en iyi ülke Türkiye olduğu için geldim ve Türkçe öğrenmeye başladım"* şeklindeki ifadesi aslında bir seçimin değil zorunluluğun söz konusu olduğunu ortaya çıkarabilir. Aynı şekilde Libyalı Sadi de *"ülkemdeki karışıklıklar sebebiyle Kanada'ya gitmiştim. Oradaki yaşantıyı beğenmedim ve Müslüman bir ülke olduğu için Türkiye'ye geldim ve Türkçe öğreniyorum"* şeklinde görüşünü bildirmektedir. Bu ülkelerde yaşanan karışıklıklar sebebiyle bir kaçış arayan bu katılımcıların hem dinî hem de kültürel yakınlık hissettikleri bir ülke olan Türkiye'ye gelmeleri ve sosyal hayatlarını daha iyi idame ettirebilmek için Türkçe öğrenmeye çalışmaları son derece normal olarak görülebilir.

3.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülke Bağlamında Türkçe'yi Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Katılımcıların Türkçe öğrenme nedenlerinin ülke bağlamında gösterdiği dağılıma ilişkin frekans değerleri Tablo 3'de sunulmaktadır:

Tablo 3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülke Bağlamında Türkçe Öğrenme Nedenlerinin Dağılımı

Kategoriler	Akademik (f)	Ekonomik (f)	Turizm (f)	Akrabalık Bağları (f)	Tarihî Bağlar (f)	Siyasi (f)	Evlilik (f)	Dinî Bağlar (f)
Avrupa Ülkeleri	3	7	6	0	0	0	0	0
Ortadoğu ve Arap Coğrafyası	6	3	3	0	1	2	0	1
Balkan Ülkeleri	6	1	1	3	3	1	0	0
Afrika Ülkeleri	4	1	2	0	0	2	0	1
Orta Asya	4	3	2	5	2	0	0	0
Uzak Doğu Ülkeleri	3	7	1	0	0	0	1	0
Amerika Kıtası Ülkeleri	0	0	1	0	0	0	1	0

Tablo 3'e genel olarak bakıldığında ülkemize gelip Türkçe öğrenenlerin büyük çoğunluğu, ekonomik ve akademik nedenler belirtmişlerdir. Bu iki sebebin dışındakilerin frekans dağılımları az da olsa Türkçe öğrenme araçsal motivasyon durumunda yer aldıkları görülmektedir. Bunun yanında Türkiye ve Türkçe tercihinin bütün ülkeler açısından en temel olarak ekonomik ve akademik nedenlere bağlanıyor olması Türkiye'nin bu iki alanda dikkatleri üzerine çektiği ya da artık yurt dışında daha tanınan bir ülke olduğunu düşündürülebilir. Avrupa ülkeleri ile AB üyeliği ve Avrupa'da yaşayan Türkler vasıtasıyla; Ortadoğu ve Arap coğrafyası hem bölgede ülkemizin üstlendiği roller hem de kültürel bağların varlığı ile; diğer uzak coğrafyalar ise ticari ilişkilerin gelişmesi vesilesi ile Türkiye'nin bu alanlardaki durumunun farkında oldukları söylenebilir.

Ekonomik ve akademik nedenlerle her zaman paralellik göstereceği söylenen turizmin de farklı oranlarda Türkiye'ye dolayısıyla Türkçenin de öğretimine etkisi olduğu görülmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus tabloda yer alan bilgilerin genel manada bir turizm eğilimi olup olmadığına cevap veremeyecek olmasıdır. Çünkü katılımcıların geneli hem eğitim hem de turizm maksadıyla kısa süreli ülkemizde bulunan öğrencilerdir. Ancak daha önce yapılan bazı çalışmalar öğrencilerin Türkiye'yi gezmeleri durumunda lisans ve lisansüstü eğitimlerini Türkiye'de yapmak istemelerine neden olduğu görülmektedir (bkz. Tok, 2013).

Tablomuzda görüldüğü üzere Avrupa ülkelerinden gelen katılımcıların genel tercihi ekonomik, akademik ve turizm nedenleri olmuştur. 7 öğrenci özellikle turizm sebebiyle Türkiye'ye geldiğini ve Türkçe öğrendiğini ifade etmiş bunlar dışında başka sebeplerin Türkçe öğrenmelerinde etkili olmadığı anlaşılmıştır. Bu verilere bakılarak Avrupalılar için Türkiye'nin ekonomik, eğitim ve turizm açısından tercih edilen ve önemsenen bir ülke olduğu söylenebilir. Ülkemizin son yıllarda yaptığı atılımların ve ekonomik büyümelerin aksine Avrupa'da pek çok ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar, dikkatlerin Türkiye üzerine yönelmesini sağlamış, Türkiye'yi Avrupalılar için de bir cazibe merkezi haline getirmiştir. Ekaterina adlı öğrenci "*Ülkemde çok fazla Türk şirketi var ve ben Türkçe öğrenirsem rahatlıkla yüksek maaş veren bir iş bulabilirim*" şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Ülkelerinde yaşanan işsizlik sorunlarından dolayı, nitelikli (dil bilen) iş gücü isteyen ve sürekli dışa açılan Türkiye ekonomisi Avrupalıların kariyer planlamaları açısından önem kazanmaya başladığı görülmektedir.

Diğer bütün coğrafyalarda da yukarıda bahsettiğimiz durumun aynısının yaşandığını söyleyebiliriz. Ülkemizde Türkçe öğrenen katılımcıların çok farklı coğrafyalardan olsalar da nerdeyse tamamının ekonomik, akademik nedenlerle Türkçe öğrendiklerini belirtmelerinin temel nedeninin yukarıda değinildiği gibi Türkiye'nin hızla gelişiyor olması olarak ifade edilebilir. Bunun yanında dinî, kültürel ve tarihî bağların çok kuvvetli olduğu Balkan ve Ortadoğu ülkelerindeki katılımcılardan bu bağlara atıf yapmaları beklenebilir ve bu nedenlerle Türkçe öğrendikleri düşünülebilir ancak birkaç öğrenci dışında bu coğrafyalardaki soydaş ya da dindaşlarımızın da Avrupa ve diğer ülkeler gibi ekonomik paralelde hedefler koymuş oldukları görülmektedir. Örneğin Arnavutluk'tan gelen ve bir "*Türk aşığı*" olarak kendini ifade eden Bekim de bu tarihi bağlara ve kültürel ilişkiye hiç değinmemiş ve "*Türkiye ekonomisi büyüyor ve benim ülkemde de Türkiye çok önemli bir ülke. Türkçe bana daha çok iş kapısı açacağı için Türkçe öğreniyorum*" ifadeleri ile yine sebepleri ekonomik temellere dayandırmıştır.

Ayrıca Türkçe öğrenen yabancıların ülke dağılımlarına bakıldığında Türkçe öğrenmek amacıyla gelen kişilerin önemli bir kısmının Avrupa ülkelerinden geldiği görülmektedir. Buna neden olarak yukarıda değindiğimiz akademik programların -tabi ki Avrupa'daki bazı ülkelerin refah düzeylerinin iyi olmasını da dikkate alarak- Avrupa'da daha yoğun takip edilmesini söyleyebiliriz. Avrupa ülkelerinde okuyan öğrenciler Erasmus programlarını daha yakından takip etmekte ve farklı bir kültür olarak Türkiye'yi görmektedirler. Burada geçirdikleri dönemde de Türkçe derslerine katılarak Türkçe öğrenmektedirler. Avrupa grubundan Vanagel adlı öğrenci gibi "sadece yeni ve Avrupa dillerinden farklı bir dil öğrenmek için" Türkçeyi seçenlerin olduğunu da ifade etmek gerekir.

Ortadoğu ve Arap ülkelerinin Türkçe öğrenme nedenleri çeşitlilik gösterse de Türk dizileri ve Türk kültürüne hissedilen yakınlığın baskın bir rolü olduğu üstünde durulması gereken bir durumdur. Faslı Oussama adlı öğrenci "Ülkemde Türkiye çok meşhur. Biz her zaman Türk dizileri izliyoruz ve ben bu yüzden az az Türkçe çalışıyordum. Türkiye bu kadar meşhur ve gelişen bir ülke olduğu için benim en büyük hayalim burada okumaktı. Ve şimdi burada coğrafya okuyorum. Bu yüzden Türkçe öğreniyorum" ifadeleriyle Türkiye'nin son yıllarda yakaladığı büyüme ve politik istikrarın örnek olarak alındığı bu coğrafyalarda ülkemizin öneminin arttığı son derece açık bir gerçek olarak ortaya koymaktadır. Bu öneme paralel olarak Türk dizilerine, Türk futbol takımlarına ve özelde politikacılara ilginin arttığı da söylemek yanlış olmayacaktır.

Afrikanlı öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenleri daha çok Türkiye bursları ya da o bölgelerdeki Türk okulları sebebiyledir. Örneğin tamamen bir tesadüf eseri Türkiye ve Türkçe ile tanıştığını söyleyen Ganalı Isaac "Aslında pek tanımadığım ve hayal etmediğim bir ülkeydi Türkiye. Burs kazanıp Türkiye'ye geldiğim için Türkçe öğreniyorum" derken Benin Cumhuriyetinden Malik "Ülkemdeki Türk okullarında arkadaşlarım vardı, onlar Türkiye'de okumak istiyorlardı. Ben de onlarla konuşurken Türkiye'ye gelmeye karar verdim ve bu yüzden Türkçe öğreniyorum" ifadelerini kullanmaktadır. Türkiye'den biraz uzak ve pek kültürel bağları olduğu söylenemeyecek olan Afrika ülkelerinde Türk okullarının varlığının Türkiye ve Türkçenin tanıtım ve öğretilmesine katkı sağladığı söylenebilir. Nitekim Nijeryalı Hayatudeen "Ülkemdeki bir Türk okulunda okudum ve onlar vesilesi ile Türkiye'de okumak için geldim. Bu yüzden Türkçe öğreniyorum" görüşleri ile dile getirilen fikirleri desteklemektedir.

3.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Din Bağlamında Türkçe'yi Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Katılımcıların din bağlamında Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin olarak ortaya çıkan frekans değerleri Tablo 4'de sunulmaktadır:

Tablo 4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Din Bağlamında Türkçe Öğrenme Nedenlerinin Dağılımı

Kategoriler	Akademik (f)	Ekonomik (f)	Turizm (f)	Akrabalık Bağları (f)	Tarihî Bağlar (f)	Siyasi (f)	Evlilik (f)	Dini Bağlar (f)
Müslüman	21	6	7	8	5	3	2	2
Hristiyan	4	10	9	0	1	2	0	0
Diğer*	1	6	0	0	0	0	0	0

Tablo 4'te yabancı uyruklu öğrencilerin dinî inanışlarının Türkçe öğrenme nedenlerine olan etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu (33 kişi) Müslümandır. Bu durumun en büyük nedeni olarak, ortak din ve kültür bakışı olduğunu düşünmek muhakkaktır. Ancak yukarıdaki kısımlarda bahsettiğimiz nedenler burada da paralellik gösterir. Çünkü hem Müslüman hem Hristiyan hem de herhangi bir dini anlayışa inanmadığını ifade eden öğrencilerin neredeyse tamamının Türkçe öğrenme nedeni yine ekonomik, akademik ya da turistik nedenlerdir. Ancak din bağlamında dikkat çeken durum şudur: Müslüman katılımcıların daha çok eğitim nedeniyle Türkçe öğrendiği gözlenirken, Hristiyanların ekonomik nedenleri ön planda tuttukları görülmektedir. Burada Türkiye'deki eğitim imkânlarının diğer Müslüman coğrafyalardaki eğitim imkânlarından daha iyi olduğu için tercih edildiği kanısına varılabilir. Buna paralel bir düşünceyle de krizlerle boğuşan Avrupa'dan gelen ve çoğunluğu Hristiyan olan katılımcıların ekonomik imkânları daha iyi olan bir yer olarak Türkiye'yi tercih ettikleri söylenebilir.

Müslüman katılımcılar için tarihî, siyasî ve dinî bağların da etkisi olduğu görülür. Nitekim *"Türkiye bir Avrupa ülkesi kadar modern ve aynı zamanda Müslüman. Kendimi burada daha rahat hissettiğim için bu ülkeyi tercih ettim ve dilini öğrenmeye karar verdim"* ifadelerini kullanan Amal'ın yanında Libyalı Abdullah gibi başka ülkelerde de yaşadığı halde o ülkelerde kendini yabancı hissettiğini *"Bir ezan yok minare yok. Hiç islam yok. Ben de Müslüman bir ülke olduğu için Türkiye'ye geldim."* sözleriyle ifade edip Türkiye ve Türkçe seçiminde dinî unsurların etkisini göz önüne sermişlerdir. Ancak tablodan da anlaşılacağı üzere Hristiyan katılımcılar için evlilik de dâhil olmak kaydıyla Türkçe öğrenim nedeninin ekonomik nedenler olduğu açıkça görülmektedir.

Hiçbir dine ya da din kavramına inanmadıklarını ifade eden tamamı Uzakdoğulu katılımcıların ($f = 7$) dil öğrenme nedenlerine bakıldığında ekonomik nedenlerin ($f = 6$) başlıca etken olduğu görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bireylerin dil öğrenme durumlarını etkileyen faktörlerden biri motivasyondur. Motivasyon dil öğrenenlerin başarısını etkileyen en önemli bireysel farklılıklardan biridir. Dolayısıyla bireyi dil öğrenmede harekete geçiren ya da yön veren motivasyonun kaynaklarının bilinmesi gerekir. Bugün Türkçenin gerek Türkiye'de ikinci dil olarak ediniminde gerekse yurt dışında yabancı dil olarak öğretiminde dünyanın farklı ülkelerindeki bireyler tarafından sıkça tercih edildiği görülmektedir.

Çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin dil öğrenmede sahip oldukları motivasyonun türleri ortaya konmuştur. Yabancı dil öğrenmede araçsal ve bütüncü olmak üzere iki motivasyon kaynağından bahsedilir. Gardner (1985), faydacı bir amaçla bireylerin dil öğrenmelerine teşvik eden unsurları araçsal motivasyon olarak açıklar (akt. Zanghar, 2012). Yapılan araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin öncelikle ekonomik ve eğitim amaçlı olarak Türkçeyi öğrenmeyi tercih ettikleri görülmüştür. Bunun dışında yine yabancı uyruklu öğrencilerin araçsal motivasyon unsuru olarak, turizm, evlilik ve siyasî nedenleri sıralamak mümkündür.

Yabancı dil öğrenmede diğer motivasyon türü ise bütünleştirici motivasyondur. Bütünleştirici (integrative) motivasyon, hedef dili kullanan toplumu kabullenmiş ve bu dilin konuşulduğu toplumla kaynaşma nedeni olarak kullanan kişinin motivasyonu olarak açıklanabilir (Acat ve Demiral, 2002: 316). Gardner (1985), bütünleştirici (integrative) motivasyon ile motive olmuş öğrencilerin dil öğrenmek için bir iç motivasyona sahip olması gerektiğini belirtir. Çünkü bu tür motivasyonun kaynağı faydacı bir temele dayanmamaktadır. Çalışmada bazı yabancı uyruklu öğrencilerin tarihî (Arnavutluk, Bosna Hersek vb.), dinî (Filistin, Mısır vb.) ve akrabalık (Türkmenistan, Kırgızistan vb.) bağları ile bütünleştirici bir motivasyona sahip oldukları görülmüştür.

Türkiye’de Türkçe Öğretimi ve Uygulama Merkezlerine gelen yabancı uyruklu öğrencilerin genelde akademik amaçlarla gelip lisans ve lisansüstü eğitimlerini yaptıkları görülmektedir. Tok (2012: 90-91), TÖMER’lerde dil öğrenen bireylerin, eğitim (lisans, yüksek lisans, doktora öğrenimleri, evlilik (eşlerinin Türk olması) turizm (tatil yapmaya gelenler) kültürel etki (tarih, din, ilgi, merak) ve iş bulma (ekonomik) nedenlerinde yoğunlaştığını belirtmiştir. Bu nedenlerden kültürel etkinin bütünleştirici (integrative) motivasyona; diğerlerinin ise araçsal motivasyonu sağlayan faktörler olduğu söylenebilir. Belirtilen nedenlere bu çalışmada ayrıntılara inilerek tarihî, dinî ve akrabalık olarak analiz edilmiştir.

Turizm alanının Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Özellikle ülkemizi tanımayan birçok bireyin ülkemizin gerek doğal gerekse tarihî güzelliklerini gördükten sonra Türkçeyi öğrenmek, Türkiye’de eğitim almak, çalışmak ya da hayatını ülkemizde sürdürme isteğine sahip oldukları görülmektedir. Kısa süreli de olsa ülkemize gezmeye gelen birçok öğrencinin Türkçe öğrenme tutumlarında değişme olduğu ortaya konulmuştur (bkz. Tok, 2013).

Çalışmanın ikinci alt amacı doğrultusunda bireylerin Türkçe öğrenme nedenlerine bakıldığında, Avrupa ülkelerinin Türkiye’yi ekonomik, eğitim ve turizm açısından tercih ettiği dolayısıyla Türkçe öğrenmeye ihtiyaç hissettikleri görülmüştür. Bu durum, Türkiye’nin ekonomik olarak gösterdiği büyümenin yanında Avrupa’da pek çok ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılarla da açıklanabilir. Yine Uzak Doğu ülkelerinden (Çin) gelen bireylerin genellikle ekonomik nedenlerle Türkçe öğrendikleri görülmüştür. Nitekim, Kormos ve Csizer (2009), diploma sahibi olmak ve iş bulabilmek amacıyla bir dilin öğrenilmesinin araçsal bir zorunluluk durumuna geldiğini belirtir.

Araştırmada üzerinde durulması gereken bir diğer neden din bağlamında öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerinin ortaya konmasıdır. Çalışma, Müslüman katılımcıların daha çok eğitim nedeniyle Türkçe öğrendiğini, Hristiyan katılımcıların ise ekonomik nedenleri ön planda tuttıklarını göstermektedir. Bu durum, İslam coğrafyasına göre Türkiye’deki eğitim imkânlarının daha nitelikli olması ile açıklanabilir. Yine çoğunluğunun Avrupa’dan gelen Hristiyan katılımcıların ülkelerinin ekonomik kriz yaşamaları nedeniyle Türkçeyi araçsal motivasyon kaynağı olarak gördükleri söylenebilir.

Kaynakça

Acat M. B. ve Demiral S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı, 31, 312-329.

- Balcı A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bayraktar, N. (2006). *Dil bilimi*. Çanakkale: Nobel Yayınları.
- Christiana, O. (2009). Influence of motivation on students' academic performance. *The Social Sciences*, 4, 1, 30-36.
- Csizer, K. ve Kormos, J. (2009). Learning experiences, selves and motivated learning behaviour: A comparative analysis of structural models for Hungarian secondary and university learners of English. In Z. Dörnyei, and E. Ushioda (eds.), *Motivation, Language Identity and the L2 Self*, 98-119. Bristol: Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z. (1994). Motivation and motivating in the foreign language classroom. *The Modern Language Journal*, 78, 273-284.
- Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31, 3, 117-135.
- Gardner, R. C., ve Lambert, W. C. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. London: Edward Arnold.
- Gardner, R. C. (2001). Integrative motivation and second language acquisition. In Z. Dörnyei ve R. Schmidt (Eds.), *Motivation and second language acquisition* (Technical Report #23, pp. 422-459). Honolulu: University of Hawaii.
- International Monetary Fund (2011). Advanced Economies List. World Economic Outlook. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/01/pdf/text.pdf> adresinden 14.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kuş E. (2012). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lightbown, P.M. & Spada, N. (1993). *How languages are learned*. Oxford: Oxford University Press.
- MEB (2012). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni öğrenme - öğretme -değerlendirme* 11.09.2012 tarihinde http://abdigm.meb.gov.tr/eski_site/uaorgutler/AK/cefr_Turkce.pdf adresinden alındı.
- OSYM (2012). <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-60408/h/21yabanciogrenciuyruk.pdf> adresinden 07.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- Saville-Troike, M. S. (2006). *Introducing second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sönmez, V., ve Alacapınar F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK, Büyük Türkçe Sözlük (2013). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.524fdd7ee804c1.31990317 adresinden 16.09.2013 tarihinde alınmıştır.

- Tok, M. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Tok, M. (2013). İletişimsel dil yaklaşımı ve sosyal etkinlikler bağlamında Makedonyalı öğrencilere yönelik uygulamalı bir çalışma, *VIII. Büyük Türk Dili Kurultayı*, 25-28 Eylül, Tiran.
- TUİK (2012). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13427> adresinden 11.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zanghar A. (2012). *Instrumental And Integrative Motivation Among Undergraduate Libyan Students of English As A Foreign Language*. For the Degree of Master of Arts Colorado State University Fort Collins, Colorado.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk> adresinden 07.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> adresinden 08.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2013/05/130517_turkiye_ekonomi.shtml 08.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- http://en.wikipedia.org/wiki/World_economy#Economy adresinden 08.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- <http://ekofinans.internethaber.com/dunya-ekonomi-liginde-turkiye-kacinci-oldu-h18084.html> adresinden 08.09.2013 tarihinde alınmıştır.